

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з наукової роботи
Скорик А. Я.

**ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
для аспірантів**

Галузь знань: **02 «Культура і мистецтво»**

Спеціальність: **025 «Музичне мистецтво»**

Освітній рівень: **третій освітньо-творчий рівень вищої освіти**

Ступінь вищої освіти: **«Доктор мистецтва» (II етап підготовки)**

Київ – 2023 рік

Робоча програма з дисципліни «**Педагогічна практика**» для аспірантів третього освітньо-творчого рівня вищої освіти в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». 11 с.

« ____ » _____ 2023 року. 11 с

Укладач: Стародуб І. В., доктор мистецтва, доцент кафедри спеціального фортепіано № 2 Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського.

Рецензент: Рощина Т.О., кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри спеціального фортепіано № 2 Національної музичної академії України імені П.І.Чайковського.

Робочу програму з навчальної дисципліни затверджено на засіданні Науково-аналітичної ради Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського.

Протокол від 26.09.2023 року № 2.

Голова Науково-аналітичної ради,
доктор мистецтвознавства, професор _____ Скорик А. Я.

Робочу програму з навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньо-творчої програми.

Гарант освітньо-творчої програми

кандидат мистецтвознавства, в. о. професора _____ Ринденко О. В.

Робочу програму з навчальної дисципліни перевірено

Завідувач відділу аспірантури та докторантури

кандидат мистецтвознавства, в. о. професора _____ Путятицька О. В.

Схвалено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського для аспірантів третього освітньо-творчого рівня вищої освіти в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Протокол від «27» вересня 2023 року №2

© Стародуб І.В., Рощина Т.О., 2023 рік
© НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023 рік

Обсяг курсу – 180 годин
 Практичних – 60 годин
 Індивідуальних – 20 годин
 Самостійних – 100 годин
 Екзамен – 4 семестр

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Педагогічна практика»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів: 6	Галузь знань: 02 «Культура і мистецтво»	Нормативна Дисципліни професійної і практичної підготовки
	Спеціальність: 025 «Музичне мистецтво»	
Модулів: 1	Спеціалізація: Усі виконавські спеціальності	Рік підготовки: 1-2
Змістових модулів: 2		Семестр: 1-2-3
Загальна кількість годин: 180		Практичні: 60 год.
	Індивідуальні: 20 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 0,5 год. самостійної роботи здобувача – 1 год. 20 хв.	Освітньо-творчий ступінь «Доктор мистецтва»	Самостійна робота: 100 год.
		Вид контролю: Екзамен - 4 семестр

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета і завдання курсу

Сучасні тенденції музичної освіти постають у світлі широкого кола завдань для розвитку творчої особистості. У процесі світових мистецьких подій музична педагогіка незмінно продовжує займатись необхідним формуванням яскравих виконавців. Гнучкість обрання методів-підходів до індивідуальності кожного конкретного вихованця створює нові умови до становлення інтелектуально-творчого фахівця.

Педагогічна практика 2 етапу третього освітньо-творчого ступеню «Доктор мистецтва» створена для удосконалення отриманих знань та умінь покликаних упровадити в освітнє життя провідних педагогів. Дисципліна передбачає сформовані професійні компетентності здобувача-творчого аспіранта, отримані на попередньому, 1 етапі підготовки та поглиблює вимоги до самостійного мислення та практикування, а також до створення і використання власного методу педагогічної практики на основі відомих, досліджених науково-педагогічних здобутків.

Навчальну програму для творчих аспірантів спроектовано у поєднанні з попереднім курсом асистентів-стажистів (1 етап підготовки). Програма орієнтована на залучення в професійний арсенал здобувача власну виконавську майстерність, уміння проведення уроку та складання репертуару, навичку методичного систематизування проблематики, а також розрахована на поштовх до формування індивідуальної педагогічної системи (стилю, методи) творчого аспіранта на користь фортепіанного виконавства.

Мета курсу – удосконалити знання та уміння здобувачів, підвищити педагогічну кваліфікацію, враховуючи сучасні вимоги навчального процесу, поглибити інтерес до науково-методичних пошуків в галузі музичної педагогіки задля створення власного самостійного бачення можливостей практичної реалізації знань, отриманих на заняттях з фаху та теоретичних курсах, підготувати до музично-виховної діяльності у різних її сферах: в дитячих музичних школах, школах мистецтв, музичних студіях, ВНЗ 1-2 та 3-4 рівнів. Дисципліні надається першорядне значення ще й тому, що більшість випускників Академії зі спеціальності «Музичне мистецтво» виконавських кафедр та кафедри композиції є затребуваними фахівцями у сфері педагогічної діяльності.

Основні завдання курсу полягають у ґрунтовній, всебічній фаховій освіті здобувачів – аспірантів, творчої аспірантури – у галузі музичної педагогіки та виконавства.

Курс педагогічної практики проводиться в тісному зв'язку з курсами «Фах», «Творча майстерність», «Підготовка творчого мистецького проєкту», «Стильові засади музично-виконавської майстерності».

Здобувач на базі знань, придбаних за попередні роки навчання має **вдосконалити навички**, запропоновані навчальною програмою дисципліни такі як:

- індивідуальні заняття зі студентами бакалаврського та магістерського рівня (зокрема координація кафедральних творчих проєктів, відеозаписів);
- вивчення педагогічного репертуару у широкій історичній жанрово-стильовій панорамі;
- асистентська практика (зокрема участь у роботі комісії у якості секретаря, координатора, члена оргкомітету, тощо);
- заняття з творчим консультантом
- підготовка студента (студентів) до концертних виступів у колегіальній єдності з творчим консультантом.

У процесі практики конкретизуються і закріплюються знання, удосконалюються вміння та навички педагогічної майстерності за фахом. Формування особистості здобувача-викладача має відбуватись у таких напрямках:

- визначення музичних здібностей студентів, переваги і недоліки їх музично-мистецького та технічного розвитку, враховуючи вікові та психофізіологічні відмінності;
- надбання здобувачами ґрунтовних знань у галузі, яка стосується орієнтування їх у педагогічному репертуарі різних ступенів складності;
- використання відомих та ефективних засобів подолання недоліків студента, віднаходження власного способу (методу) у практиці технічного забезпечення.
- опанування у власний виконавський спосіб та підбір репертуару для студента в залежності від його музичних і технічних даних;
- ведення психолого-педагогічного спостереження, аналіз поведінки студентів, засвоєння ними навчального матеріалу, вміння робити з цього необхідні методичні висновки;
- асистентська практика в класі творчого консультанта з фаху, робота зі студентами та координація студентських концертних проєктів;

- закріплення здобувачем завдань педагога з фаху, відпрацьовування різних технічних та творчих складностей, підготовка до концертного виступу студентів;
- демонстрування розвинутого, творчого бачення до мистецьких процесів сьогодення, яке втілюється в умінні складати цікавих та актуальних концертних програм, проєктів.
- координація кафедральних творчих та навчально-методичних заходів та проєктів.

Основні форми роботи

Педагогічна практика для аспірантів творчої аспірантури проводиться в наступних формах:

- асистентська практика в класі творчого консультанта з фаху з студентами бакалаврського та магістерського рівня;
- підготовка до концертних виступів студентів;
- координація творчих подій кафедри, робота у комісіях у якості секретаря, члена оргкомітету;
- заняття з творчим консультантом із залученням самостійного досвіду здобувача.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Підсумки проходження педагогічної практики підводяться в кінці 4 семестру за результатами виконання завдань практики відповідно до тем змістовних модулів. Контроль змістовних модулів відбувається у формі **звітів** на кафедрі з виставленням оцінки за проведену роботу у залежності від повноти і якості виконання завдань.

При підведенні екзаменаційних підсумків роботи аспіранта творчої аспірантури враховується:

- якість проведення занять творчим аспірантом (систематичність, професійна грамотність, творчий підхід до педагогічної роботи, складання програм виступу);
- відвідування занять творчого консультанта з фаху;
- ступінь успішності студента бакалаврського та магістерського рівнів;
- кількість, якість виступів, проєктів студента та їх змістовне і художнє наповнення;

- сумлінний підхід до асистентської роботи, наявність різнобічної діяльності в подіях кафедри;
- самостійні та переконливі висновки про педагогічну музичну педагогіку, застосування власного методу;
- перелік головних педагогічних здобутків творчого аспіранта.

Здобувач **повинен уміти** провести урок зі студентом бакалаврського та магістерського рівнів за запропонованим планом:

1. Тема уроку.
2. Мета уроку.
3. Структура (побудова) уроку.
4. Етапи роботи на уроці.
5. Диференційована робота над певними видами техніки, фактурою.
6. Індивідуальні методи практики педагога-здобувача, що додають результативності: роль показу; тлумачення змісту; значення інтелектуального та емоційно-артистичного способів впливу на розуміння студентом предмету вивчення; характерні прийоми гри; акценти у методологічних наративах, т. і..
7. Виявлення і розвиток позитивних рис індивідуальності студента у процесі уроку (реакція на зауваження, ініціативність, сприйнятливність).
8. Налаштування творчої атмосфери уроку, довірливого контакту «викладач – студент».
9. Рекомендації та побажання до подальшої самостійної роботи студента.

Здобувач **повинен уміти** скласти концертну програму/проект з творів широкого кола стилів. Заохочувати інтерес студента до залучення у виступ творів українських композиторів. Здобувач має чітко обґрунтувати головну роль вибору ідеї для певного виступу (концерту, події, проекту, програми), як першопричини цілісності події.

Аспірант творчої аспірантури **повинен бути** обізнаним в особливостях створення концертного виступу, складанні програм, розуміти специфіку концертної локації, визначити ціль виступу, події. Уміти гнучко застосовувати в практиці варіативність виконуваної програми з урахуванням особливостей умов події, локації. Аспірант творчої аспірантури повинен уміти проектувати успішний виступ, налаштовувати студента до сміливого виконавського висловлення.

Здобувач **повинен представити** екзаменаційній комісії звіт різнобічно проведеної роботи на засіданні кафедри. Члени комісії ставлять питання стосовно головних завдань програми дисципліни здобувачеві.

Оцінюється якість педагогічної роботи, кількість виступів, цікавість та цінність програм студента (студентів), їх змістовність. Враховується знання

науково-методичних здобутків, уміння стисло розкрити актуальні проблеми музичної педагогіки, висловлення самостійних думок підкріплених практичним досвідом. Оцінюється асистентська робота на кафедрі в якості секретаря, тощо.

ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ

- Орієнтування у педагогічному репертуарі різних ступенів складності.
- Ґрунтовний аналіз творів різного кола стилів з боку поставлених педагогічних завдань, вміння виявити труднощі та віднайти засоби їхнього подолання.
- Виконання здобувачем педагогічного репертуару згідно програмним вимогам, демонструючи високий технічний рівень, розвинуте і самостійне музичне мислення, оперування стильовими ознаками творів.
- Систематична та якісна робота зі студентом. Наявність практики підготовки до концертного виступу студента.
- Вміння складання репертуарного списку (програми, проєкту) для студента бакалаврського та магістерського рівнів в залежності від його художніх і технічних даних.
- Формування виконавських навичків, художнього мислення, активізація творчих здібностей у студента.
- Користування відомими педагогічними методами та віднаходження власного педагогічного підходу протягом практики.
- Уміння планувати навчальний процес в цілому та кожний окремий урок.
- Звіт про підготовку та проведення публічних виступів студента.
- Вільне оперування стислими власними висновками роботи по результатам педагогічної практики під час екзамену.
- Асистентська робота здобувача різнобічно і активно проведена протягом трьох семестрів в якості секретаря, члена оргкомітету, координатора в діяльності кафедри.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Вимоги	Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінки за національною шкалою
Здобувач систематично, якісно, творчо працює зі студентом, вправно проєктує програму. Студент регулярно і успішно виступає. Педагогічний репертуар відповідно до вимог знає достеменно, може виконати його власноруч, комплексно і впевнено використовує набуті уміння та навички. Демонструє високий розумовий рівень, розвинуте музичне мислення, оперування методичними знаннями. Активно веде асистентську практику.	90-100	A	Відмінно

Здобувач систематично працює зі студентом, але недостатнього творчо, глибоко і ефективно. Кількість виступів достатня. Ставиться до практики згідно вимогам, аналізує, виявляє труднощі, але не знаходить засоби їхнього подолання. Асистентська діяльність неактивна, демонструє знання педагогічного репертуару.	82-89	В	Добре
Здобувач виконує програму згідно вимогам дисципліни, працює зі студентом, але його студент не демонструє достатній розвиток в якості творчої особистості, кількість виступів обмежена. Виступи студента відповідають вимогам, але у виконанні є недоліки, обмеженість можливостей, погрішності у розумінні творів. Педагогічний репертуар засвоєно формально. Асистентська практика не кількісна та неефективна.	74-81	С	Добре
Здобувач виявляє формальний підхід до занять зі студентом. Несистематично відвідує заняття, які проводить творчий консультант з фаху. Виконання студентом програми за рівнем складності відповідає вимогам, але має задовільний рівень. Недостатня кількість виступів студента. Здобувач не може охопити весь об'єм педагогічного репертуару згідно програми. Асистентська практика формальна чи відсутня. Низький рівень знання методичного забезпечення.	64-73	Д	Задовільно
Здобувач невпевнено виражає свої думки. Педагогічний репертуар знає погано, не може самостійно скласти концертний виступ чи програму. Асистентська практика низького рівня чи відсутня.	60-63	Е	Задовільно
Здобувач до практики ставиться недобросовісно, не виконує програму в повному обсязі. Мала кількість виступів студента на низькому рівні. Знання педагогічного репертуару фрагментарні. Асистентська практика не втілена. Має обмежені знання методичного спрямування. Відсутнє самостійне мислення.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю перездачі
Здобувач неспроможний виконати програму. Формавиступу студента аварійна чи відсутня. Ставлення до занять з творчим консультантом протягом навчального періоду незадовільне. Відсутня асистентська практика. Знання педагогічного репертуару не відповідає вимогам.	0-34	F	Незадовільно з повтором курсу

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Гат Йозеф Техніка фортепіанної гри. Будапешт. 1961.
2. Браудо І. Артикуляція. Про вимовлення мелодії. Л. 1961.
3. Київська фортепіанна школа. Імена та часи. Колективна монографія [автор проєкту Рощина Т. О.]: НМАУ імені П. І. Чайковського, Київ, 2013.
4. Костелянуц Р. Разговори с Кейджем. Ад. Маргинем Пресс, 2015, 400 с.
5. Корженевський А. Основи музичного-виконавського ритму. Питання теорії музичного виховання та методики навчання гри на фортепіано, Київ, 2007.
6. Курковський Г. Питання фортепіанного виконавства: зб. статей, Київ, 1983.
7. Ляхович А. Краткая социология современного академического музыкального исполнительства // Израиль XXI. Музыкальный журнал. № 27 (май 2011) // Електронне джерело: http://www.21israel-music.com/Sozialnoye_ispolnitelstvo.htm
8. Мартинсен К. А. Індивідуальна фортепіанна техніка на основі звукотворчої волі. 1966.
9. Мартинсен К. А. Методика індивідуального викладання гри на фортепіано, 1966.
10. Моїсєєва, М. А. (2012) Музичне виконавство: сутність, методологія, практика. Сучасна музика в сучасному світі: Збірник наукових праць. – Вип. 2 / Ред. кол. С. В. Олійник (відп. ред.). С. 74-76.
11. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації. Навчальний посібник. До сторіччя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2013
12. Музично-педагогічні системи та концепції ХХ століття : підручник [Ніколаї Г. Ю, Черкасов В. Ф. та ін.]; за заг. ред. канд. пед. наук, проф. Тайнель Е. З. Вид. 2-ге.- Львів : ЛНУ імені Івана Франка - Харків, 2010.
13. Нейгауз Г. Про мистецтво фортепіанної гри, 5 видання 1987 р.
14. Олексюк О. М. Музична педагогіка: навч. посіб. / О. М. Олексюк. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013.
15. Ринденко О. В. Методичні рекомендації до самостійної роботи над сучасною музикою ХХ, для студентів спеціалізації «фортепіано», НМАУ імені П.І. Чайковського, кафедра спец. ф-но №2, Київ, 2011.
16. Юник Д. Г. Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування: монографія. Київ: ДАКККіМ, 2009.

17. Brown William. Menahem Pressler. Artistry in Piano Teaching. Indiana University Press. 2009.
18. Brée Malwine The Leschetizky Method: A Guide to Fine and Correct Piano Playing (Dover Books On Music: Piano) Dover Publications, May 1, 1997.
19. Cortot Alfred Rational principles of pianoforte technique piano: French edition Salabert, January 1, 2002.
20. Eigeldinger Jean-Jacques Chopin: Pianist and Teacher: As Seen by his Pupils Revised Edition: Cambridge University Press; Revised edition, January 27, 1989.
21. Geoffroy-Dechaume A. Les “secrets” de la musique ancienne. Resherches sur l’interpretation XVIe, XVIIe, XVIIIe siecles. Fasquelle.
22. Hofmann Josef Piano playing: With Piano Questions Answered. Leopold Classic Library, 2016. 332
23. Jan Jiracek von Arnim Franz Liszt Visionar und Virtuose: 1Edition, 1. Mai 2011.
24. Monsaingeon Bruno Sviatoslav Richter: Notebooks and Conversations, Stewart Spencer (Translator): Gardners Books, February 28, 2005.
25. Rosen Charles. The classical style. Haydn, Mozart, Beethoven. Faber Paperbacks, 1977.

Допоміжна література:

1. Barenboim Daniel Music Quickens Time Verso: Reprint edition September 7, 2009
2. Jankelevitch Vladimir Ravel: Grove Press; First Edition, January 1, 1959.
3. Letters of Wolfgang Amadeus Mozart (Dover Books On Music: Composers); Revised edition, May 18, 2016.
4. Schonberg – Busoni. Schonberg – Kandinsky. Correspondances, textes. Contrechamps, Geneve, 1995.
5. Schumann Robert, Steven Isserlis (Editor, Commentary) Robert Schumann's Advice to Young Musicians: University of Chicago Press; Illustrated edition, October 23, 2017.
6. Schweitzer Albert J. S. Bach (Vol 1, 2): Dover Publications, December 19, 2012.
7. Tharp Twyla The Creative Habit: Learn It and Use It for Life 2003.